

Barnmisshandel en del av våldet i nära relationer

- en familjeterapeutisk utmaning?

Presentation av epidemiologisk forskning och reflektioner kring vad som kan vara till hjälp för utsatta barn och deras familjer?

Eva-Maria Annerbäck
FoU-centrum/Centrum för klinisk forskning i Sörmland
Linköpings och Uppsala universitet
eva-maria.annerback@allt2.se

Definition av *barnmisshandel*

- Barnmisshandel avser här fysiskt våld mot en person under 18 år som utförts av en omsorgsperson d.v.s. förälder eller person i förälders ställe
- begreppet barnmisshandel inkluderar hela skalan från lindrigare våld som inte orsakar fysiska skador till misshandel som ger permanenta fysiska skador och kan vara livshotande
- < två huvudgrupper av situationer
 - mer eller mindre tillfälliga misslyckanden i föräldrarollen
 - förövare med svåra störningar

Vad är familjeterapi?

”**Familjeterapi** är en form av psykoterapi där man arbetar med hela eller delar av familjer för att lösa problem, bemästra svåra livssituationer och komma vidare i kriser”

Systemteori:

innebär t.ex. - Att en förändring i en del av ett system, t.ex. en familj, kan motverkas eller förstärkas av andra delar i systemet. Ett psykoterapeutiskt förändringsarbete kan alltså bli mer verkningsfullt om olika delar av det system som omger den lidande personen engageras i processen.”

(<http://www.samradsforum.se/familjeterapi.htm>)

Carr, Allan. (2009) **The effectiveness of family therapy and systemic interventions for child-focused problems.** Journal of Family Therapy 31: 3–45:

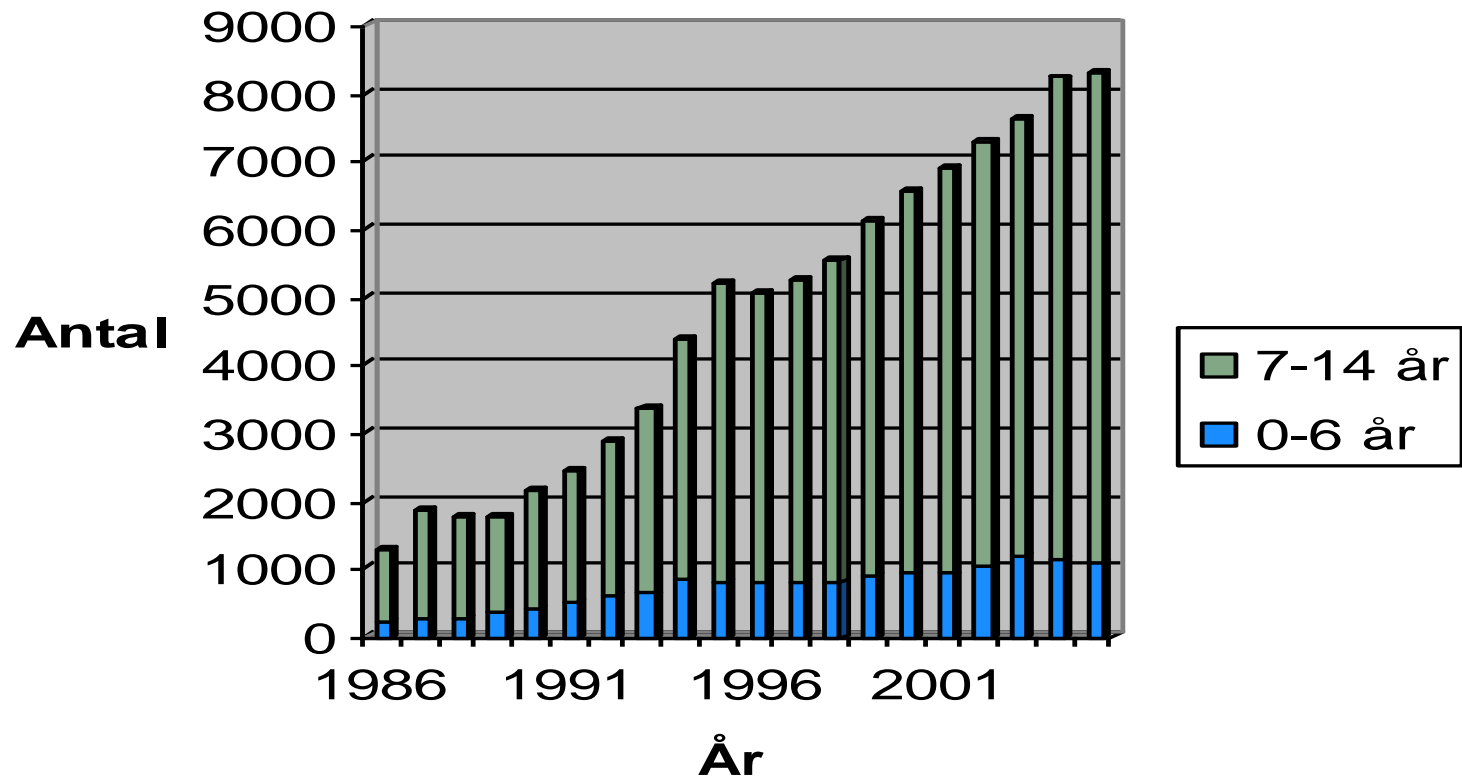
Systemic interventions are effective in a proportion of cases of child abuse and neglect. These problems have devastating effects on the psychological development of children...

Min bakgrund som terapeut, handledare och lärare

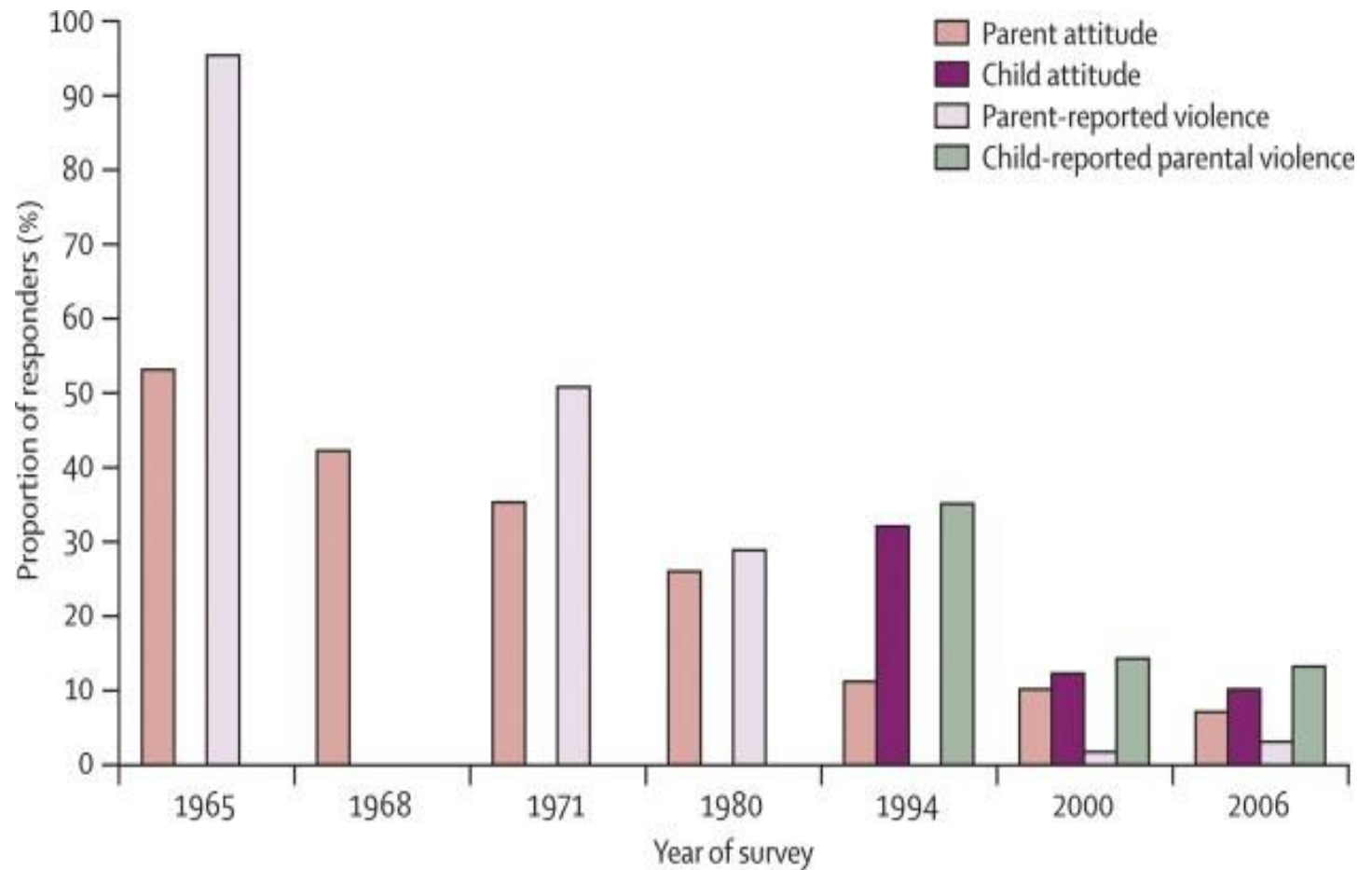
Frågeställningar

- Vilken omfattning, Hur många är utsatta? Hur stor andel allvarliga fall?
- Effekter – vilka samband mellan utsatthet och ohälsa / riskbeteende hos ungdomar finns?
- Vad kännetecknar barnmisshandel – riskfaktorer för barnmisshandel i Sverige?

Polisanmälda misshandelsbrott mot barn i hela landet

Utveckling av föräldrars attityder och användande av våld mot barn (Gilbert et al., the Lancet 2009)

Anti-agalagstiftningen 1979

- tycks ha haft effekt

MEN

- hur kan vi förhindra att de barn som utsatts "offras" i allmänpreventionens namn d.v.s. att ingripanden som görs skadar mer än hjälper?

Två olika material

- Registerstudie av alla polisanmälda fall i Linköpings polisdistrikt under 11 år
n=142
- ”Liv & Hälsa ung” 2008
Tvärsnittsstudie.
Enkätundersökning till samtliga elever i Åk 7 och 9 i grundskolan samt Åk 2 på gymnasiet i Sörmlands län, Sverige
Svarsfrekvens 83 % (n=8 494)

Några resultat i studierna

- 15 % rapporterar att de varit utsatta för barnmisshandel
- 7 % av dessa har berättat för någon myndighet
- Barnmisshandel har starka samband med ackumulerade riskfaktorer
- Få förövare döms i domstol
- Barnmisshandel och partnervåld har starka samband

Forts. resultat

- Barnmisshandel (och andra former av övergrepp) har starka samband med ungas ohälsa och benägenhet till riskbeteenden
- Multipel utsatthet d.v.s. barnmisshandel i kombination med en eller fler andra former av övergrepp har samband med de svåraste hälsoproblemen och benägenheten till riskbeteenden

Teoretisk referensram – varför uppstår ohälsa/riskbeteenden

Anknytningspsykologi

att utsättas av våld från anknytningspersonerna skadar anknytningen och därmed barnet – den inre arbetsmodellen

(jmf. Betrayal theory, Goldsmith et.al)

Skamteori

att vara utskämd av övergreppen

Marginalisering

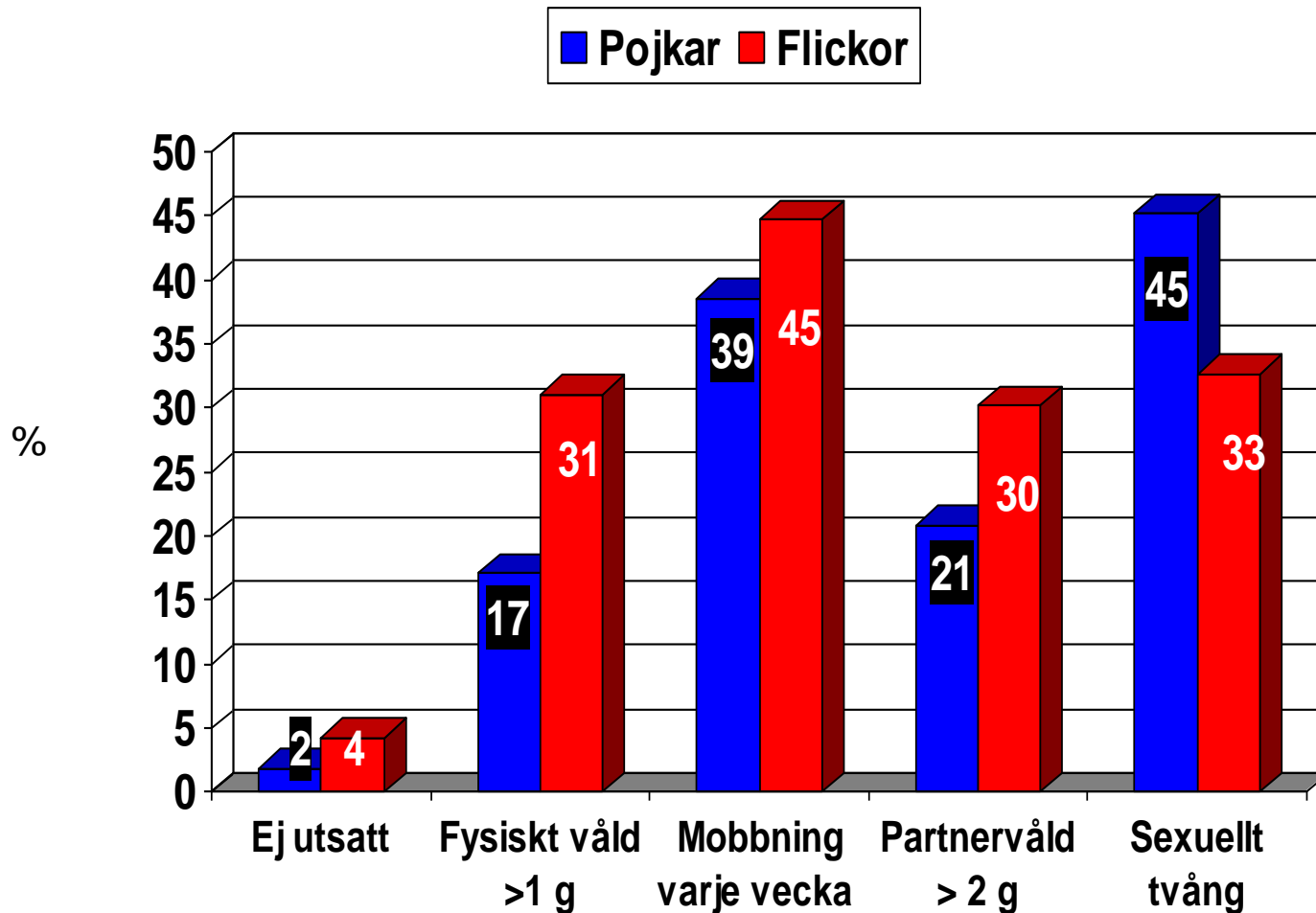
att inte tillhöra, vara annorlunda

Samband mellan grupper med olika kombinationer av övergrepp och hälsoproblem/ riskbeteenden (åk 9 och 2). aOR justerade för socio-demografiska faktorer

	Inga övergrepp n = 3420 Referensgrupp	Barnmisshandel enbart n = 354 aOR (95 % CI)	Barnmisshandel +1 annan typ n = 303 aOR (95 % CI)	Barnmisshandel +2 andra typer n = 86 aOR (95 % CI)	Barnmisshandel +3 andra typer n = 20 aOR (95 % CI)
<i>Hälsoundikatorer</i>					
Dåligt allmänt hälsotillstånd	1	1.5 (.74-3.07)	6.7 (4.27-10.51)***	11.6 (6.20-21.75)***	12.4 (3.91-39.07)***
Fysiska hälsoproblem	1	1.3 (.98-1.79)	2.7 (2.08-3.56)***	2.9 (1.80-4.62)***	7.7 (3.13-18.67)***
Psykiska hälsoproblem	1	2.0 (1.46-2.60)***	3.5 (2.62-4.53)***	5.0 (3.18-7.88)***	9.1 (3.73-22.22)***
Självskadebeteende	1	2.4 (1.49-3.89)***	8.1 (5.61-11.59)***	10.3 (5.94-17.68)***	132.1 (42.30-412.19)***
<i>Riskbeteenden</i>					
Tobaksanvändning	1	2.2 (1.60-2.89)***	2.8 (2.08-3.73)***	4.6 (2.87-7.26)***	6.5 (2.64-15.88)***
Berusning >en gång/månad	1	1.6 (1.25-2.03)***	2.1 (1.61-2.67)***	1.2 (.76-2.01)	6.5 (2.45-17.48)***
Droganvändning	1	2.7 (1.95-3.82)***	3.5 (2.51-4.84)***	5.7 (3.45-9.41)***	25.6 (10.00-65.55)***
Sexuellt riskbeteende	1	1.5 (.97-2.24)	2.6 (1.79-3.69)***	4.6 (2.68-7.95)***	8.0 (2.84-22.41)***
Snattning	1	3.3 (2.60-4.21)***	4.2 (3.23-5.34)***	4.0 (2.52-6.19)***	14.8 (5.30-41.47)***
Våldsamma handlingar	1	3.2 (2.44-4.30)***	4.2 (3.13-5.56)***	4.9 (2.99-7.87)***	29.9 (10.61-84.34)***

Andel självskadebeteende mer än 1 gång

(Samband med övergrepp i någon form i 71 %)

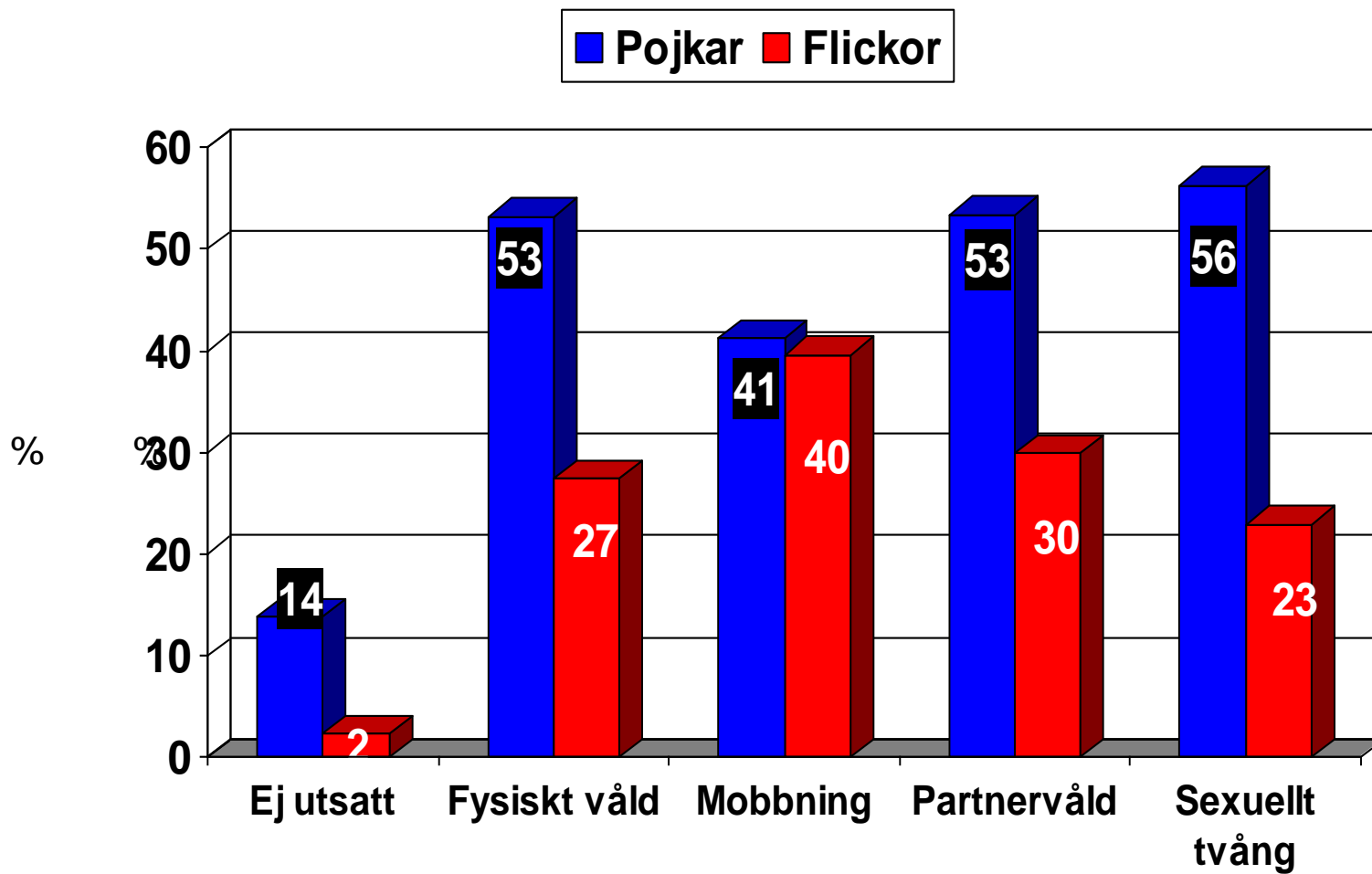

Eva-Maria Annerbäck, FoU-centrum/CKFD

2014-10-27

Andel våld mot annan mer än 1 gång

(Samband med övergrepp i 60 %)

Differences between pupils with experienced good – bad state of health

	Good state of health	Bad state of health
Well-being in school	+	
Well-being in life	+	
Faith in the future	+	
Able to talk to siblings about troubles	+	
Able to talk to friends “ “	+	
X Have told siblings about the violence	+	
X “ “ parents	+	
X “ “ authorities		+
Not told anyone		+
Headache		+
Stomach pain		+
Pain in shoulders, neck etc.		+
Sleeping difficulties		+
Smoking every day		+
Truancy		+

Datakällor i 20 fall av allvarlig barnmisshandel – ”A multi-informant approach”

- POLISENS RAPPORTER (n=20)
- BARNENS SOCIALAKTER (n=18)
- BARNPSYKIATRI-JOURNALER (n=13)
- JOURNALER FRÅN BARNKLINIK (n=14)
- VUXENPSYKIATRI-JOURNALER RÖRANDE FÖRÄLDER/OMSORGS-PERSON (10 mödrar, 3 fäder)
- FÖRÄLDRARS /OMSORGSPERSONERS SOCIALAKTER (18 mödrar, 7 fäder, 1 styvförälder)

(Totalt 104 olika källor)

Risikfaktorer på olika nivåer – anhopning av risker bland familjerna i allvarliga fall

n=20

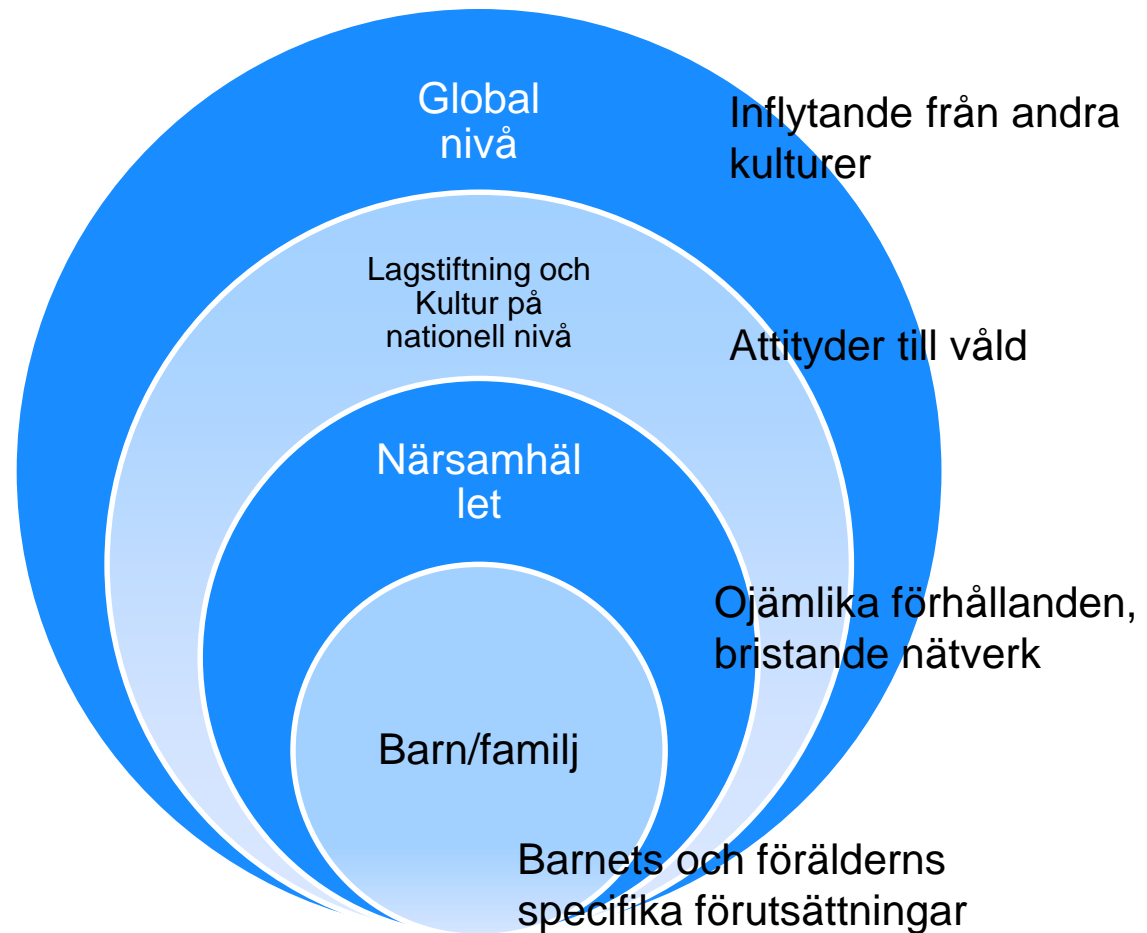
(M= 6.95 per fall)

<p>Förövarfaktorer n=15/20 (75 %)</p> <p>Förövares psykiatriska symtom (13)</p> <p>Förövares missbruk (7)</p> <p>Förekomst av partnervåld (10)</p>	<p>Stress-/belastningsfaktorer i familjen n=20/20 (100%)</p> <p>Socio-Ekonomiska faktorer (20), (lägsta SEI, arbetslöshet, ekonomiska problem)</p> <p>Utlandsfödda föräldrar (10)</p> <p>Konflikter mellan föräldrar (15)</p> <p>Hälsoproblem i familjen (11)</p>
<p>Bristande socialt nätverk n= 13/20 (65 %)</p> <p>Ingen kontakt med ursprungsfamiljer eller vänner beroende på isolerat boende eller immigration och i några fall beroende på konflikter med släkt och vänner.</p>	<p>Barnfaktorer (barn som inte kan skydda sig själva) n=18/20 (90 %)</p> <p>Ålder/förskolebarn (13)</p> <p>Barnets beteende (12)</p> <p>Barnets sjukdom/funktionsnedsättning (6)</p>

Risikfaktorer – prediktorer?

barnets kön, förövarens kön, arbetslöshet, barnets ålder, förövarens ålder, missbruk, sjukskrivning, kriminalitet, egen utsatthet som barn, positiv attityd till våld i barnuppfostran, stress, fattigdom, för mycket arbete, trångboddhet, utlandsfödd förälder, sjukdom i familjen, det utsatta barnets sjukdom eller funktionsnedsättning, hederskultur, bråkiga barn, hemarbetande etc. etc.

Ingen enskild faktor förklarar barnmisshandel – Humanekologiska modeller hjälper oss sortera

Teoretisk modell:

(Allvarlig) fysisk barnmisshandel uppstår då fyra interagerande faktorer finns vid handen "fyrfaktormodellen":

- En person med benägenhet att använda våld i konfliktsituationer.
- En onormal belastning på förövaren och familjen, som upphäver de spärrar som annars finns mot att använda våld.
- Brister i det sociala nätverket, som inte förmår skydda barnet.
- Ett barn som inte förmår skydda sig själv.

Test av "fyrfaktormodellen" i materialet från enkätundersökningen (n=8494)

Jämförelse mellan tre grupper och risker inom fyra områden: Partnervåld,

Socioekonomisk stress,

Bristande socialt nätverk,

Barn med handikapp/kronisk sjuk

Grupp 1. Aldrig slagen M=0.47 risker per person

Grupp 2. Slagen 1 gång M=0.94 risker per person

Grupp 3. Slagen >1 gång M=1.33 risker per person

($p < .001$)

Utlandsfödda föräldrar i Sverige - förhöjd risk på olika nivåer

- Kulturella skillnader i synen på barnuppfostran
- Bristande socialt nätverk i Sverige
- Förövarfaktorer
 - Traumatisering i hemlandet
 - Sorg/Depression
- Belastningsfaktorer i det nya landet
 - Arbetslöshet
 - Ekonomiska problem

Våld mellan de vuxna i familjen

- 915 (10.8 %) elever rapporterar att det förekommit våld mellan de vuxna
- Av dessa har 58 % (530) själva blivit slagna

Förövare av våld mot barnen vid partnervåld

- Ingen signifikant skillnad mellan kvinnor och män
- Fler män slagit mer än två gånger ($p=0.004$)

MYNDIGHETERS ANSVAR

	Socialtjänsten	Rättsväsendet	Hälso- och sjukvård
Uppgift Sanningsbegrepp	Att utreda barnets behov av skydd och att skydda Att utreda barnets behov av stöd <i>Sannolikt</i>	Att utreda om ett brott har begåtts Att åtala och döma en förövare av brott Att straffa <i>Bortom allt rimligt tvivel</i>	Att utreda och dokumentera skador Att behandla och motverka skadliga effekter av övergrepp <i>Neutralt</i>
Lagstiftning	Socialtjänstlagen, LVU (Lag om vård av unga) (SFS 1980:620, SFS 1990:52)	Förundersökningskungörelsen, Brottsbalken (SFS 1947:948, SFS 1962:700)	Hälso- och sjukvårdslagen (SFS 1982:763)

Risikfaktorer - Interventioner

Förövarfaktorer

- Barnets skydd
- Föräldrautbildning
- Samtal om våld

Stress- belastnings- faktorer i familjen

- Utreda
- Kompensera
- Åtgärda

Bristande socialt nätverk

- Utveckla
- Förstärka
- Kompensera

Barnfaktorer

- Skydd
- Ge avlösning till föräldrar
- Vaksamhet

Vad kan vi göra/Vad behövs?

Familjeterapeutiska dilemman i ärenden som rör utsatta barn

- Cirkulära orsakssamband
- Vilka samtalar vi med?
Gemensamma samtal - Medel eller Mål?

Vad krävs?

Ex. Att kunna växla mellan olika subsystem och olika domäner

Produktionsdomän, ex. att ta ställning till anmälan, rättsintyg m.m., utredningar av skydd och behandling

Reflektionsdomän, samtal om våldet och samtal om konfliktlösningar i utredning och krisinterventioner/"familjerekonstruktion" m.m.

Familjerekonstruktion

återskapande av sammanhang som upplösts

En anmälan om barnmisshandel kan betyda familjens (nödvändiga) sammanbrott

Familjeterapeutiskt skolade personer har kompetens att arbeta med rekonstruktion genom

- Att vara i en icke-vetande position
- Att vara "multipartisk" med olika delar av systemet
- Att ha en moral utan att moralisera

Metodutveckling av insatser i det akuta skedet - men vilka är första linjen?

samtal om våld, reparation och rekonstruktion

”Syftet med vårt arbete är att så snabbt det går få det krisdrabbade företaget på fötter igen.”(företagsreklam)

Eva-Maria Annerbäck,
FoU-centrum/CKFD

Praktiska och kliniska implikationer av studierna

- Barnmisshandel bör förebyggas, utredas och interventioner göras på fyra nivåer
 1. Förövare
 2. Belastningsfaktorer
 3. Nätverksfaktorer
 4. Barnfaktorer
- Ett första steg: Utveckla metoder att bedöma allvaret i en anmälningssituation
- Vem ser familjen? – Behandlingsfokus i kris

Forts. implikationer

- Prevention - Samtal med barn och föräldrar om våld ex.
- skolor, föräldrautbildning och flyktingmottagning
- Uppmärksamma barnen i möte med partnervåld och den vuxne i möte med barnmisshandel.
- Psykologisk behandling kan inte enbart inriktas på symptomreduktion utan måste också uppmärksamma bakomliggande orsaker.
- Förhindra skadlig inverkan av avslöjandet
- dilemman kring polisanmälningar
- Interventioner måste inriktas mot att ge hjälp till de vuxna att bli goda föräldrar.
- Skapa möjlighet att döma till behandling istället för böter.

Publikationer

Annerbäck, E-M., Lindell, C., Svedin, CG., & Gustafsson, PA.
Severe child abuse: a study of cases reported to the police. *Acta Paediatrica*, 2007, 96(12), 1760-1764.

Annerbäck, E-M., Svedin, CG & Gustafsson, PA. Characteristic Features of Severe Child Physical Abuse – A Multi-informant Approach. *Journal of Family Violence*, 2010, 25 (2), 165-172

Annerbäck, E-M., Wingren, G., Svedin CG. & Gustafsson, PA.
Prevalence and characteristics of child physical abuse in Sweden - findings from a population-based youth survey. *Acta Paediatrica*, 2010, 99(8), 1229-1236.

Annerbäck, E-M., Sahlqvist, L., Svedin, CG., Wingren, G., & Gustafsson, PA.
Child Physical Abuse and concurrence of other types of Child Abuse – associations with health and risk behaviors. *Child Abuse and Neglect* 2012, 36, 585– 595.

Kvist, T., Annerbäck, E-M., Sahlqvist, L., Flodmark O., Dahllöf, G.
Association between adolescents self-perceived oral health and self-reported experiences of abuse. *European Journal of Oral Sciences* 2013, DOI 10.1111/12084

Annerbäck, E-M., Sahlqvist L., Wingren, G.
A cross-sectional study of victimization of bullying among school-children in Sweden: Back-ground factors and self-reported health complaints. *Scandinavian Journal of Public health* 2013, DOI: 10.1177/1403494813514142

pågående studier

- Factors contributing to ill-health among children exposed to physical abuse

To test if a model where experience of abuse of mother, father, stepmother/stepfather, degree of abuse and last year experience contribute to health status a confirmatory factor analysis (CFA) was used.

- ACE (Adverse Childhood Experiences)

Instrument med 19 items i 8 kategorier (psykisk och fysisk barnmisshandel, sex. övergrepp, kvinnovåld, missbruk, föräldrars separation och familjemedlem i fängelse). En prospektiv kohort-studie för att undersöka utsatthet i barndomen och samband med ohälsa i vuxen ålder.

- Tandvård och övergrepp mot barn

1. Tandvårdsbehov och tandvårdsbeteende hos barn och ungdomar som utreds av socialtjänsten för de olika formerna av barnmisshandel.
2. Vilka fall anmäls oftast från tandvården och vad händer med anmälan när den når Socialtjänsten?

- Epidemiology of Child Abuse in Israel and Sweden

Tack så mycket!

www.liu.se

www.liu.se/oulia

du säger att en människa ej
en fordon, varken efter vad hon
har eller vad hon
får vel

hic sita sum
quae frugiferam
cum coniguo terra
has colui, semper
dilecta marito.

Lpt 94

Stillekerp och rättsteknik
Attentör 24
offentlig rätt EG/EU-rätt
statulrätt, socialtändri-/privaträtt

Erövringar

DIDAV